

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő kiadó tulajdonosnál ari utca 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivárató példányok csak csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésnek és pontosan közöltek.

Testvér lapjaink jelen 2d. félvi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a kir. postahivataloknál akár a szerkesztőségénél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kinevezés; A köz-adórendszerről; vége; Országgy. közlemény; (220d. ker. ülésb. a' turolyai sérelem iránti vitaközvetők; 175d. orsz. rdi ülésb. a' meg nem jelent részek elleni végrehajtás 's ujdön megidézés szorgalmaztatása után az I osztályu sérelemek 's kívánatok tárgyalattak minden módosítás nélkül; jul. 6k. ker. ülésb. a' turolyai sérelem 's panszlavismus és illyrismus iránti vita részletei, mire névze T. követe indítványa szerinti felirásterv fogadtatott el; jul 8k. ker. ülésb. a' sérelemek III. d. V. 's Vd. osztályának egy része; folytatása a' b-i követ magányrendszer- pártoló beszédének; legujabb: jul. 10k. rdi ülésb. a' hajdukerül. rendezés a' rdi küldöttség javaslata pártolási vái; szintazon napi ker. ülésb. a' rdi 3d. válaszüzenetnek a' városrendezési ügyben egy pontja sem fogadtatott el; a' fofelügyelő hivatal sem 28 szóval 19 ellen; ezután az Vd. oszt. sérelemeket folytaták bezárólag a' 11 pontig; jul 11d. az országgy. szállások iránti üzenet-tvény 's felírás javaslat-módosítás után a' keresked. választmány jelentésének vámréviszi szakához fogtak; a-zonnapi rdi ülésb. pedig a' hajdukerül. szerkezeti munkálatot végezték, orsz. gyűlési ütés nélküli de főispáni jogu kerül. kapitány-javaslat 's a' VIII. rész kihagyásával jobbadán a' rdi küldöttség javaslata szerinti módosításokkal; budapesti napló: fővárosi 's irodalmi ujdonságok, színházi hírek; esztergom vgyei közgyűlés.)

Ausztria (Középponti v. dunabálpárti vasut.)
Spanyolország (megtisztelések; régiség-egylet; a' miniszterség; marokkai háboru; Izabella házassága.)
Anglia (Levelléltörési ügy; Villiers indítványa 'sat.)
Franciaország (vasutak, marokkai 's arab hadi ügyek; a' kir. hgek dotatiója.)
Ertesítő.

A Társalkodó két folytonos iven Széchenyi István gr. javaslatát közli a' nm. orsz. választmányhoz a' megalapítandó orsz. évi díjak mi czélokra fordíttatása iránt.

Magyarország és Erdély.

Őcs. 's ap. kir. fels. a' nm. m. k. udv. kancellariánál megürrült egyházi ügyekbeni tanácsos és előadó hivatalra Karner Antal püspök és helytartósági tanácsost méltóztatott kegy. kinevezni.

A' közadórendszerről (vége.)

A' telekdijban tervezett milliók ha nem egyszerre, vagy legalább egymás után hoztatnak be, kellő hatást nem idézhetvén elő, nyomtalan párolognak el; ha pedig mi hamar sok pénzt hozunk be, nem gazdagsági zavarba jövünk, mert kölcsön sehogysem gazdagság, hanem idegen pénzbe fulasztjuk a' hont. Lesz henye, lesz mindenbe vágó semmihez tudó, lesz pazar, de értelmes gazda 's iparűző annál kevesebb 's ezen veszélyes kört nem száz vagy ötven, de tíz millió is előállítandja, mert ha legfeljebb tizenöt millió a' forgalom, sőt ha több is, azonban semmi esetben sem fölösleges, akkor tíz milliónak hirtelen közrebocsátása is előre ki nem számítható zavart eszközend. Emlékezzünk! csupán egy nagy kereskedőnek bukása, midőn néhány milliónyi váltóji kiesnek a' forgalomból, mit szokott szülni? vagy mit tett 1825 körül Goldschmidt millióinak gyapjuba fektetése akkor? 's mit szült később a' vállalat bal sorsa? miből egyszermind világos, milly csalékony mind azon számítás, mely a' jelen forgalomban építették a' megbövlendőre, mi a' feljebb érintett beruházást nemcsak nehezíti, de sikerében is megintatván, épen nem kecsegtető fényt derít a' külföldi kölcsön általi befektetésre.

En ugyan a' tizenöt millió forgalmat kerekén tagadom, de ezzel még sincs minden erőtetett forgalomszaporítást rosszaló állításom megdöntve, mert a' baj nem magában a' felszaporításban, hanem annak jelen fonák intézvényink közt kicsinyben 's nagyban egyiránt veszedelmes rögtönzésében sarkallik; ha tehát egyszermind szerkezetünk az ipar, fogyasztás és kereskedés bilincseitől felszabadíttatik, akkor, de egyedül akkor, nemcsak nem borzadandok vissza, sőt ipar, fogyasztás és kereskedés élénkítésére az ideiglen kölcsönt is elfogadom, jóllehet nemzeti bankfelállításán kívül másra nem tartom teljességgel kerülhetetlennek; mivel a' hon jobb létének elősegítésére az egyenes adórendszer behozatalát látom nélkülözhetlennek, mi nélkül valamint széles e' világon, ugy e' honban sincs üdv.

A' tizenöt millió forgalmat tagadom azért, mivel adózó népünk pénzbeli terhei, hadi és házi adó, nagy részt pénzért vásárolt katonacélelmezés, urbéri házbér és kázánpénz, ezen összevetéget nagyon megközelítik, miket kérserven teljesít ugyan, azonban nem annyira a' honi pénz szükléte, mint inkább saját helyzete miatt; ámde ha a' pénzforgalom csak tizenöt millió volna, akkor sehogy sem viselhetné, történnék bármi, mert az adózók kezén fordul meg a' keringő pénznek legkevesebb része, 's előszámolt terheiken felül még nekik saját szükségük is vannak, mihez képest a' törvényhozás a' forgalom legnagyobb részét különböző adó fejében tőlük bizonyosan követelhetné, és sikeretlen is követelné; továbbá, ha oly remüléggel kevés a' forgalom, kereskedési mérlegünket

nyomó tetemes veszteség vagy csak pár év alatt már régen minden pénz nélkül hagyott volna és különben is a' folyó kelet vajjon tizenöt millióra mutat é? mely egyedül fényüzési tekintetben lehet erőtetett, egyebekre nézve pedig, mik az ötven év előttit hasonlólul mind haladják, a' forgalommal miért ne lennének arányban? nincs józan oka; végre ha csakugyan oly borzasztó kevés pénzünk van, tanácsos é azt milliókra számított pénzműtellel hirtelen fölemelni?

A' forgalom erőtetett szaporítását mindenütt, hazánkban pedig intézvényink hiányai miatt tartom veszedelmes műtételnek, 's jóllehet a' telekdij szerkezetünk nagy hibáját, az adómentességet elhárítani láttatik, mégézzel az ipar és fogyasztás bilincsei fel nem oldatván, a' mozgató erő (vis motrix) korán sincs előállítva, mert a' pénz magában sürgést forgást kis időre ha szülhetne is, de hasznos 's állandó életkétséget nem, mivel ha valamely rendkívüli szenvedőleges állapotban mozgásra hajt is, de minthogy az rendkívül tartós nem lehet, ugy annak okozatja egyszermind eltűnik. Ha a' köszvényes ember feje felett meggyulad nádas viskója, természet-feletti erőfeszítéssel kiugrik évekig el nem hagyott ágyából, mind a' mellett is nem gyógyult meg, sőt mi hamar öszszeserkad. Minden haladás barátja törvényes uton és jól megfontolt elvek szerint, azonban lehető leggyorsabban, o-hajt haladni, mert igazán annyira jutottunk, hogy Magyarország pillanatai igen igen drágák 's talán számítvák is; mely nemzeti közczél létesítésére nem kell hát tapsra számított eszközökhöz nyulni, hanem a' bajt gyökerében megtámadni; első felhevülésben nem tetszik talán ugy, mint az égi manna ígérő és csak ideiglenes segélyt követelő telekdij, de nemzetemet elég józannak, kormányunkat pedig elég jóakarataunak hiszem, miszerint előbb utóbb, de nem sokára határozand. Jezust kortársai megfeszíték, mi erkölestaniat istenítjük, az 1836ban rémgyanánt üldözött urbéri örök váltáságot négy évvel később már törvényben üdvözöljük. A' telekdij, felfogásom szerint, igazán szerepet cserélt, az okozatot okképen orvosolgatja, a' polgárosult Európától hátra maradt szerkezet kinövései okozta pénz szükléte bábólik, holott ez amannak elválhatlan társa, mint testé árnyék; hát a' közteherviselés elve mit használ tömérdek fonákság közzé bigygyesztve?

Nálunk tagadhatlanul szük a' pénz, de én ennek okát a' bankcözvedulák egykori sokaságában 's abban keresem, mivel a' polgárosodásnak csak árnyékoldalát fogván fel, külföldről kevés jó közölt, végtelen fényüzés tapadt reánk, 's pedig idegen árukból keletkező elannyira, miként ennek divatos kielégítését minden másnak elibe tevén, valódi szükségink fedezetlen maradnak, vagy terhes adósságokkal pótoltatnak 's készen van a' tönk; mások ok évenkénti jövedelmünk aránytalansága, miszerint termékink ára, ipar és fogyasztás, meg közlekedés hiánya miatt nagyon különböző, a' jövedelmezőbb év minden bevételét elköljük, a' következő szükén kamatozóban pedig adósságra kelünk és fekszünk; 3dik ok pedig a' váltójog által lábra kapott, ámbár borzadalmas mindazáltal hamari, pénzhez jutás, melyet épen azért minden keservei mellett ritka honosom került ki, 's még ritkább menekült szép szerivel; alig képzelhető mennyit elvonnak a' forgalomból azon apróságok, melyek egynél másnál szükségkép hevernek, sokan hevertetik pénzük mentől nagyobb uszora után leskedve, mások több idő mulva előkerülő szükségük végett, mert ha egyszer kiadják, mikor juthatnak ismét pénzhez? bizonytalan, és így tovább. Honnan én azt hiszem, van nálunk mérsékelt szükséginkre, sőt tapasztalás szerint haszontalanságra is elegendő pénz, hanem a' mozgató erő, az intézvények ócskultak, koptak el, 's annál fogva a' forgalom lusta, mi meddig így lesz, a' világ pénze is csak tespedne itt, vagy kigörögne.

Igen is barátim, a' mozgató erő koránsem a' pénz rögtön szaporításában rejlik, hanem a' honi szerkezetben, ez ha kellőleg van alkotva, terem és gyarapít jóllehet, ha ellenben fonák, hasztalan minden erőködés, és mind ezen jajveszékésem is, mert mi jobban szeretünk máttól holnapra időzni, toldozni 's foltozni; így bántak ezzel dicső eldöndik is, nem tudom azélnöknek sikerülend é a' keserü almának utódinkra tukmálása, vagy csakugyan nekünk kellend megharapni, ha minden fogunk belé török is, de hogy e' fajta kerületés nem a' generosa,

logkevesebbé pedig heroica genshez méltó, 's nem is üdvös: lellem sugalja; vajjon meddig várakozandik még a' sors? isten titka, hogy nagyon sokáig nem, a' hozzávetések oda mutatnak.

Az általam értelmezett háziadónak én barátja vagyok 's jóllehet egészen gyökeres gyógyszernek azt sem találom, a' telekdijnak mindazáltal elibe teszem, mivel midőn leszallunk a' többséghez egyszermind emelvén azt, adózó polgártársinkkal annyira sürgető kibékülésre és így a' nemzet erősítésére egy lépést tevünk vala; továbbá a' háziadó míg az értelmezésem szerint egy részről országos szükségünket, a' honi befektetést fedezi, más részről egyszermind megyei szükséginket, befektetéseinket is közvetlen szem előtt tartván, ennek segítségével egyuttal olly megyei vállalatokat is állíthatunk elő, melyek mindennapi jólékonyságukkal, midőn fizetési képességüket mindjárt elősegélik, a' közteherviseléssel is megbarátkoztatnak, mi kivált nálunk nem megvetendő ajánlólevél. Hogy illy értelemben vett adót a' kiváltságos osztály meg nem birna, kérem egy igaz magyar se állítsa, mert azzal végtelenül kipelengéznék nemzetét, az adózókat annyiféle terhekkal sújtót; ha ugyanis ezek a' természetbeni, köz és uri szolgálatok mellett, az érintetlem milliókat meggyözik a' sokkal kevesebb urbériségtől: a' többszörös és szabad majorság, a' tisztbék osztályával legalább annyit évenként könnyedén teljesíthetne, 's ezzel már igazán rövid évek alatt edenné lehetne varázsolni e' hont, melyből épen a' kiváltságoltak huznának legnagyobb hasznót; midőn mostani terheikből az adózókra semmi jó sem hárul, és a' kiváltságosakra is nagy részben csak nemleges, azaz ok a' hazafentartására azért nem fizetnek, mivel helyettük az adózók viselik a' hon minden terheit, a' nélkül hogy javadalmaiban illetőleg osztoznának.

A' gyűlölt francziáktól, kiknek intézvényeitől más részben visszahökkenünk, a' központosítás (centralisatio) elvét szeretnék némelyek alattomos fogásokkal becsempészni, minek annyiban én sem vagyok ellene, mennyiben a' helyhatósági rendszerrel összeférhet, de csak ennyiben és koránsem francia modorban, hol a' népszerűtlen szerkezetü, azért is maradandóságra nem számított kamrák vánszorgó működésén kívül nemzeti közélet alig van. Ezen központosítás után törekvés annyira tuloztatik nálunk, miként mind az, ki tartományi érdekekről szól, legalább gunyosolyra számíthat; ám hagyján, ha ez csak azokra irányoztatnék, kik a' tartományt a' haza köz érdekeinek elibe akarják tenni; de midőn az ország közös érdekei mellett a' hatóságokéi is szorgalmaztatnak, már ez teljességgel rendiben van, mert a' hatóságok igazi java a' hazáéval nem ellentétben, hanem közvetlen összefüggésben van, és a' hatóságok közremunkálása nélkül nálunk különben sincs üdv; mire nézve senki sem ütközhetik meg, midőn az egyenes adórendszert azért is elibe tevém a' telekdijnak, mivel annál fogva a' honi közérdekek mellett egyszermind a' hatósági érdekeket is közvetlen ápolhatni, holott a' telekdij saját-szerűségénél fogva leginkább az országos közérdekeket tartván szem előtt, minthogy közvetve hat a' részekre, fizetési képességüket nem mozdítja egyszeriben elő, és így hamarjában meg sem kedvelteti magát, következőleg habár a' milliók ingerlik pénzsomjukat, mindazáltal más oldalról még is hiányzik a' telekdijból az életrevalóság. A' közteherviselés elve szárazon magában még most törvényben nem mondatik ugyan ki, de reményem a' telekdij sem, és így törvényhozó termeinkben azon sors várakozik az egyikre mi másakra, de ha szinte reménylhető lenne is a' telekdij elfogadtatása, mind a' mellett csak az előszámoltam árnyékoldalak is elegendők arra, miként az elibe ne tétessék a' csak haszonnal és semmi legkisebb veszéllyel sem fenyegető általános adórendszernek, mely a' honban a' telekdij felett jelenleg is többségben áll(?) kevés idő haladtávali létesülése pedig kétségtelen, nem csupán a' hazafiaknak értelemben haladásuk, hanem az országgyűlési szavazatok szaporodása miatt is, azért is kétségbeesett emberhez illő kísérletnek minden óráni megpróbálására, bárha drágák is Magyarország pillanatai, elég okunk még sincs.

Volnának nekem még több észrevételeim is, de már is hoszsúra terjedvén, ez uttal ezeknél maradok, jövőre azonban a' bővebb fejtegetést fentartom, 's így következők már most annak kimondása: véleményem szerint mit

gondolok én első teendőnek, és ezt a nélkül, hogy ismételnem kellene, az eddigiekből mindengondolkodó állathatván tudandja, miként én honom üdvét az általános adórendszer mellett alkotványi uton létesítendő szabaderber és szabad földben találok egyszersmind, miről azonban jövő alkalommal. *) Kelt Vértesen nyárelő 16án 1844. Váradi Andor.

Országgyűlési közlemény.

220d. ker. ülésb. jul. 5kén Erdélynek Magyarországi szorosb egyesülése iránt készített üzenet 's felirási és törv.javaslat, ugy az erdélyi részek visszacsatoltatása tárgyában f. é. febr. 29ki kelt k. válasz következtiben tett üzenet és fölrírási javaslat 's végre a' bányat.könyvről szóló II. üzenet hitelesített. — Ezután tanácskozás tárgya lett a' turopolyai sérelem iránt tett II. válaszüzenet, mellyel még, több mint 160 zágrábi nemes aláírtával ellátott folyamodvány is olvastatott fel. A' tárgy feletti vitakozást a' turmezei gróf kezdé meg, fájdalmas panaszban fejtén ki, hogy küldöji sérelme 14 hónap óta nem hogy orvoslást nyerhete, de a' FÖRR. többségének hozzá nem járulása miatt ő Fölségéhez még fel sem terjesztheték. Nem akart szóló ez uttal az illyrismus kérdésébe bocsátkozni; az arrul szóló adatok elősorolását azon időre tartotta fen, midőn az érdemileg tárgyalás alá fog kerülni; a' sérelemtámogatásra pedig több adatot felhozni nem tud, mint mellyek jogaik kimutatására de jure, de usu és de lege már előterjesztettek, 's minthogy ezeket a' FÖRR. újabb üzenetjökben sem czáfolhaták meg, kérte a' RRket, hogy az első üzenetben kifejtett okok mellett újabb üzenetben szólításnak fel a' FÖRR., mikép a' felirási javaslatához járulni sziveskedjenek. Egy megyei követ igen sajnálja, hogy a' FÖRR. ezen sérelemre pártkérdés színét vonták, 's azon magas személyek hibáji palástolgatása mellett nem akarnak járulni ahoz, hogy ő Fölsége az okozott sérelemorvoslásra tartománygyűlés - tartás meghagyása végett kéressék meg. Azonban a' főrendi tábla kisebbségben maradt azon tagjainak, kik lelkesen küzdöttek az ügy mellett, köszönhetni, hogy a' tények újabb megvizsgálására kir. biztos küldetett; mi bizonyosságul szolgál, hogy Horvátországban csakugyan történtek kihágások. Szónok nem kíván a' dolog érdeméhez szólni, azt az idő ugy is nem sokára ki fogja fejteti, itt egyedül a' FÖRR. azon felhívására, hogy a' RR. adatokat mutassanak elő, jegyzé meg, miszerint kétséget nem szenved, hogy a' kitűzött napon a' követválasztás meg nem tartatott, hanem a' báni conferentia azt bizonytalan időre halasztván, midőn a' turmezei nemesség haza távozott, harmadnapra azok tudtán kívül, azok kirekesztésével, néhányank önkényére a' választás megtörtént; már pedig a' turopolyai nemesség ép oly joggal 's kiváltsággal bír, mint Horvátország akármellyik nemese, 's azokat jogaiktól nem foszthatni meg, annyival inkább, mivel ezelőtt mindenkor részt vettek illy választásokban; bizonyítja ezt az, hogy midőn a' tartományi gyűlések elrendeztetését P. 's V. vgyék sürgeték, legalább azon panaszkodtak, hogy a' turopolyai nemesség befolyása által a' törv.hatóságok egészen nullificáltaknak; 's ezek elegendő tények arra, hogy e' sérelem minélelőbbi orvoslása végett a' felírás ő Föls. elibe terjesztessék. Mire a' tótországi megyei követek egyike előadá, miképen az 1790: 58. szerint ő Föls. kegy. engedelmé mellett a' képviseleti rendszer megállapításával a' tartományi közgyűlés elrendeztetvén, ott a' kapcsolt részek közdolgai intézettek el, 's hogy oda mind a' nemesség meg nem jelenik, bizonyítja az, hogy oda báni levelek által csak a' hatóságok képviselőji, a' magnások, püspökök és káptalanok tagjai hivatnak meg. Ha a' tartományi gyűlésbe az egyes nemések is befolyának, akkor a' távolabb eső megyei és városi hatóságok képviselőinek hozzájárulása szükségtelen lenne, mert azokat maga a' turopolyai nemességparalyználá. Nemveszi ugyan kétségbe szóló a' turopolyai és zágrábi nemesség petitionalis jogát, de annak auctoritást csak ugy tulajdonitna, ha a' panaszt egyes törv.hatóságok tették volna; ámde miután minden megye és város a' választással megelégszik, nem lehet mondani hogy a' követválasztás törvénytelenül történt. Megjegyzé még szóló, hogy egyes nemes a' tartományi gyűlésben soha befolyást nem gyakorolt, 's Verőcze megye az egyes nemes voksa iránt soha sem panaszkodott; ennél fogva a' kérdésben forgó tárgyra nézve sérelmet nem találván azt mellőztetni kívánta. Egy dunamegyei követ megemlíté, miképen a' m. FRR. másodüzenetjökben is többnyire azon okokat hozák fel, mellyeket az elsőben 's nem foghatja meg, mikép lehetne a' stasushatalmat megzavarni az által, ha a' petitio ő

Fölségének fölterjesztetik, minthogy a' petitio tisztán kormány-elintézést kíván; ezen állítást tehát olyan ideák közé számította, mellyekre specialis argumentumokat felhozni nem lehet, 's itt a' FÖRR. csak pusztá ideákkal akarnak meggyőzni. A' RR. első üzenetökben elég bőven kifejtették okaikat 's kívánságukat, mégis a' FÖRR. arra most adatokat sürgetnek. Az adatok kétfélék, jó vagy rossz oldaluk lehetnek. Hogy a' turopolyai nemesség részt vett a' tartományi közgyűlésben, arra több adatot felhozni lehetetlen, ott van a' gyakorlat, oklevelek, törvény, ezeket a' FÖRR. ugy mint a' t. RR. szinte birhatják; hogy az egyes nemések kirekesztésére projectum tétellett, azt mint czélszerű intézkedést csak jövőre, midőn a' törvényhozás helyben hagyja, alkalmazhatni, 's azon projectum is csak azt erősíti, hogy a' nemességnek van befolyása a' tartományi közgyűlésekben; vagy azt kívánják a' Rdek, hogy a' tény valósága bebizonyítására tanuk hallgattassanak ki? Ott vannak a' petitioiban aláírtak; ezek elég tanúságot tesznek, mert ép azért folyamodnak, hogy a' követválasztásból kirekesztettek, 's itt is a' FÖRR., midőn a' kimutatott specialis adatok alól kibujni törekszenek, pusztá tagadás által akarják a' bizonyított tényt megczáfolni. Szónok megismeri, hogy ha már a' tartományi közgyűlés a' zágrábi és turmezei összes nemesség befolyása mellett tartatik, a' többi öt megye kellőn nem képviselthetik, 's hogy ez okból a' tartományi közgyűlést, ugy mint jelenleg a' magyar országgyűlés van alakítva, képviseleti rendszerre kell átváltoztatni, de tagadja a' factumot, hogy az már megtörtént volna. A' horvátországi statutu csak a' magyar törv.hozás helyben hagyásával érvényesek 's még arról, hogy a' tartományi közgyűlés mikép történjék, ez nem rendelkezett. Hisz, ha a' turmezeiek panasza nem alapos, akkor az a' tartományi közgyűlésben elenyészik, 's már csak ezen kétséges állapot elhárítására is szükséges a' tartományi közgyűlés minélelőbbi tartása; mivel pedig ez illy rendkívüli esetekben mindig nem tarthatatik, helyén látja, ha a' magyar országgyűlés ő Föls. megkéri, hogy a' tartományi közgyűlés minélelőbbi tartását az illetőknek meghagyni méltóztassék. Az illyrismus megemlítését a' fölrírásból kihagyatni nem akarja, míg a' Förk az illyrismus tárgyalása esetében eziránt a' külön fölríráshoz meggyezni nem fognak. Egy karpátvidéki szónok nem ugyan a' dolog érdemére, hanem a' mód iránt, mi által az előbb szóltak czélhoz jutni kívánnak, különböző véleményben volt; mert a' turmezei nemések, mint a' magyar-horvát párt képviselőjiránti sympathiáját nem pompás szavak és czikornyás üzenetek, de siker és tettek által akarván bebizonyítani, mint magyar törvényhozó a' másik tábla létezését nem ignorálhatja, 's így a' fölríráshoz oly formát kívánna adni, melly alatt ez ő Fölségéhez juthat, hogy a' turopolyai panasz orvosoltassék. Senki nem tagadhatja, hogy a' magyar törv.hatóságok eddig olly önállóknak tartattak követválasztás dolgában, miszerint annak érvényessége fölött az országgyűlési RR. még tanácskozni sem akartak, melly jog tehát az egyes törv.hatóságtól meg nem tagadtattott, azt Horvátországtól megtagadni a' legrosszabb politika sugallása; sértetik pedig ezen jog nem a' fölrírást, de annak alakja által, miután az orvoslásmód abban kijelöltvén, a' közgyűléstartás azért kívántatik, hogy új követek választassanak és így az országgyűlési RR. tulajdonkép a' történt választás érvénytelenségét mondják ki, mi nemcsak a' horvátországi de Szerém, Pozsega's Verőcze megyéknek a' követválasztás érvényessége iránti határozatiba ütközik; mondatik továbbá, hogy a' turmezei neméseknek egyenkinti szavazási joguk van; mi még magában Horvátországban is igen kétséges. Illy fölríráshoz még azon FÖRR. töredéke sem akart járulni, kik az előbbi szónok elvbarátíhoz tartoznak, és így a' középszolnoki nemések panaszára mult országgyűlésen történt felírás alakjához e' jelen felírás is alkalmaztatni 's az egész panaszt egyedül orvoslás végett ő Fölsége elibe terjesztetni kívánja, a' nélkül hogy az orvoslásmód kijelöltessék. Erre egy tiszamelleki követ: az előbbi szónok, ugymond, arról vádolja e' tábla többségét, mintha csak czikornyás előadásokban akarná a' turopolyai és zágrábi nemések sérelmére a' sympathiát bebizonyítani; holott s z ó n o k az ohajtott sérelemorvoslás minélelőbbi megnyerése végett a' Sz. m.követe által ajánlott módhoz szivesen járulna, ha nem látna abban olly mőtelyt, melly hazánk alkotványos állását veszélyezteti. A' FÖRR. azt mondják, hogy a' felírás akép terjesztessék ő Fölségéhez, miszerint abban a' mód kijelölés mellőztével egyedül a' sérelemorvoslás kéressék; ez annyit tesz, hogy a' követválasztási vizsgálat elintézése tisztán a' kormány kezére bizassék, mit alkotványunk sérelme nélkül eslekednünk nem szabad. Midőn a' verificationalis kérdés

ügye mellett vittünk, midőn azt állítottuk, hogy a' követválasztási kicsapongások megbírlásait lehetetlen a' tettet elkövető megére bizni, hanem felette a' képviselő-tábla itéljen, akkor az előbb szóltott követ azt erősítette, hogy ekép a' megyék municipalis joga sértetnek, 's ime most a' követválasztás megbírlását nem a' municipium vagy tartományi gyűlés, hanem a' kormány kezébe akarja adni. Föltreértések kikerülése tekintetéből szükségesnek látá szónok, hogy a' fölterjesztendő felírásban az okok is megemlittessenek: a' sérelem mi módon orvosoltassék; mert ha ezt a' kormány mint a' FRk állítja, alkotványos uton rögtön orvosolni hajlanék, a' turopolyai panaszos felírására eszközölthetett volna. Egyébiránt igen rossz volt a' középszolnoki felírás formájára hivatkozni, mivel annak semmi eredménye nem lett; midőn tehát egy részben segíteni akarunk, a' segítség, hogy az egész kárával ne történjék, csak alkotványos uton eszűhözölhető. Erre a' tárgy befejeztetése előtt következett a'

175d. orsz. ülés a' Rknél, hol a' mai ker. ülésben meghitelesített felírás törvényjavaslat és üzeneteken kívül bemutató a' ker. elnökség a' verificationalis választmány jelentését, miszerint követségéről lemondott pozsonyvárosi követ Bednaries Endre helyébe Neszter József választatott, hogy az I. osztályú sérelem tárgyában tett felirási javaslatokat azon felírás és t.javaslatra, melly Erdélynek Magyarországi szorosabb egyesülése iránt készült, legkevésb észrevétel sem volt, ugy a' részeki visszacsatolás tárgyában tett üzenet és felirási javaslatra sem; midőn azonban ez utóbbit a' nádori itélőmester felolvasta, egy m. követ azon kérdést intézte a' nm. kir. személynökhez: vajjon a' meg nem jelenési büntetésben elmarasztalt erdélyi részekre nézve az itélet-végrehajtás iránti lépések megtörténtek? mivel e' nélkül mind a' perbefogatás, mind az itélet haszontalanná válnék, ha pedig az itélet-végbehajtásra a' szükséges intézkedések megtörténtek, kívánta, hogy az erdélyi részek, mivel azoknak követeik még mind eddig meg nem jelentek, a' törvény pedig az elmarasztalást toties quoties rendeli, újra perbe idéztessenek. Mire a' nm. elnök kinyilatkozatá, miszerint a' kir. tábla akkor járt el köteleességében, midőn az itéletet hozta, a' végrehajtás a' felperes kir. jogigazgató követségéhez tartozik, ki a' mennyire ő mint elnök értesítve van, maga utján semmit sem fog a' végbehajtás eszközésére elmulasztani. Zala már a' végbehajtás miatt idézve, ő m ő r vgyére nézve már tételtek lépések, a' részek iránt azonban, mint mellyek távolabb helyzetvén, hosszabb határidő kívántatik a' végbehajtásra. Ez azonban a' felszólalt követet ki nem elégíté, hanem a' kormány követségének elmulasztásáért keserű panaszokra fakadt, melly 8 év óta a' törvényben kimondott visszakapcsolást tetteg mindeddig nem eszközölte. A' hosszabb idézési határidő szükségét sem ismerheté el, mivel a' részekre nézve is ugy mint más t.hatóságra a' 4 quindena elég, és szónok az elnöki jelentésből vonandó minden következtetés ellen ovást teszen, mintha t.i. ezen t.hatóságok az ország határin kívül feküdnének. A' nm. elnök megjegyzé, mikép a' 4 quindenára is két hónap kívántatik, 's a' per nincs olly rég befejezve, hogy a' végrehajtás megtörténhetett volna, azonban annak eszközésére, mint kijelenté, a' koronaügyvéd semmit sem fog elmulasztani. Azonban egy követ itt semmit sem látott a' kir.fiscus önkényétől függhetőnek, ki nem egyéb, mint e' tábla akarátának teljesítője, miután csak a' RR. a' domini causae; 's ezért mind ő, mind más szónokok követségmulasztást láttak 's azt hiszik, hogy a' végrehajtás elhalasztása az unio elmellőzésére czéloz; annál fogva közmegegyezéssel határozat utján a' koronaügyvéd követségének minélelőbbi teljesítésére 's időről időre adandó tudósításra utasított. Ezután az I. osztályú sérelem és kívánatok jöttek tanácskozás alá. — Horvátország egyik követe kívánta, hogy a' tótországi megyék sérelmei, minthogy Slavonia és Dalmatia Horvátország kiegészítő részei, a' horvátországi sérelem közö soroztassanak; 's ezt az érdeklött megyék egyik követe pártolta; de más megyei követ nem akará e' részben megycjét körültoztatni, mert abban az unio megsértését nem látta, ha megyéje sérelmei a' magyarországi megyék sérelmei közt előbb terjesztetnek föl. A' RR. mint a' ker. ülésben ugy itt is a' mult országgyűlés szokása mellett maradván, az I. osztályú sérelem tárgyában hozott ker. határozatok legkisebb változtatást sem szenvedtek. Végre még a' FRRtől áthozott üzenetek az orsz. választmány elrendezése, a' vallásbeli sulyok és sérelem tárgyában, ugy a' görög nem egyesültek 's unitariusok iránt II. a' k. városok elrendezése iránt III. válaszüzenetek mutatattak be.

A' Julius Gkai ker. ülésben, elnök, Jogyzó, napló-

*) Szivesen elvárja.

A' szerk.

vívó előbbnapiak. Az elnökség jelenté, hogy az orsz. gyűlési szálások tárgyában készített választmányi jelentésben történt kerületi módosítások az illető jegyző által rendbe és szerkezetbe vannak hozva 's közleiratásuk után azonnal hitelesítettnek fognak. Egyébiránt a 'turmezei sérelem orvoslása iránt kelt főrendi másod üzenet levén folytatólagos tanácskozás tárgyaul kitűzve, T. érdemes követe a' julius 5diki ülésben Sz. megye követe általa' főrendi üzenet mellett mondottakra czáfólv megjegyzésit adta elő 's felszólalásával érdekes polemiait nyitott meg; ugyanis egymásután sorompók közzé léptek mindazok, kik a' szönyegen levő ügy körül Sz. követeitől eltérőleg, azaz, előbbi üzenetjük mellett nyilatkoztak, 's a' tusát egyenetlennek mondhatnók, mennyiben az egy de erős és jól vértezett kihívó fél ellen többen 's hatály- és tekintélyteljes férfiak keltek csatára; a' jelenet nem vala új, nem szokatlan; személy, szerep ismeretesek, csak ismételtetni látók a' d r a m á t, mellynek gyakran valánk tanuji hason alkalmaknál, midőn t. i. ellentétben álló nézetek 's elvek találkoztak össze; a' modor és szín azonban ma felülőbb vala mint sok más esetben, vérmérséklet és kedély is tulnyomóbbak mint a' parlamentaritas igénylé. A' kihívó fél a' conservatív párt kitűnő tagja, a' kihívottak pedig B. Cs. és T. rokon elvű követei valának. Ész és szív, idea és praxis felett folyt a' vita. Sz. követe némileg leczkéző állást véve tette szemrehányásit az ellenzék köztiszteletű férfainak, kik szerinte legtöbbször a' szív után indulnak, holott törvényhozónál a' számító észnek kell vezérkednie, továbbá hogy indítványaikban a' practicabilitást kevésse tekintik, minélfogva kötelességének tartja mindannyiszor felszólalásával a' nézeteknek irányt adni, azokat utbagazítani; majd, azt értők meg beszédéből, hogy a' czélére vezető eszközök megválasztásában a' siker biztosságának minden más tekintetet alárendelni sőt elvet is fel kell áldozni; éles megjegyzéseket tőn a' taticára, mellyel az ellenzék fő tagjai a' tért, mellyen állanak, szelcsitlik 's a' hatásra, mit a' közvéleményre gyakorolnak. A' megtámadottak pedig bár fegyvereiket lovagias nyiltan 's ügyesen használták, nem feledék hogy nemesbár ma személyeskedni indult ellennel van ügyök, viszonzásaikban majd inkább majd kevésbbé maradtak az általánosság körében; az irányt, mellyre 's a' pontokat mikből a' megtámadtatás intéztek, gondosan szemük előtt tartva az elégtételben, melly módjára nézve mindeniknél külön typusu volt, egyaránt erősek és szerencsésekknek látszottak lenni. Sz. követének véleménye a' főrendi üzenetre nézve a' naplóvívő követben talált secundansra, de ki a' polemiaiba, mellyet számadás napja előtt meddőnek állított, nem avatkozték. Az imént érintett érdekes nyitány bevégeztével a' napi renden levő turopolyai sérelmet illetőleg P. érd. követe nyilatkozatának nyomán határozat lön: miszerint a' turmezei panasz iránt kelt második válaszüzenetéhez a' főRRnek már csak azért sem járulhatnak a' RR. mivel a' horvátországi követe megválasztásának érvényes vagy érvénytelen volta levén kérdés alatt, azt hogy a' követválasztások iránti vizsgálat 's végzeshozás az ország RRdei által a' kormányra bizassék, sem a' dolog természetese az alkotványos rendszer nem engedik meg. Azon szakasz pedig, mellyben általánosan voltak érintve az illyrismus n e v e alatt jelentkező mozgalmak, a' felírásbul ki fog hagyatni. A' kihagyandó pontra nézve T. érd. követe indítványt tőn, miszerint a' belviszonyokat illetőleg ő felsége külön felírásban megkérendő lenne, hogy a' panszlavismus 's illyrismus mibenlétéről felvilágosítást 's ha lehet megnyugtatóst nyujtani, 's intézkedéseiről értesíteni méltóztassék; a' külviszonyokra nézve pedig kéreessék meg az iránt, hogy kísértesse figyelemmel az Alduna 's fekete tenger partjain mutatkozó jeleneteket 's mozgalmakat, 's miután van, mit mulasztásnak nevezhetni, e n n e k helyrehozásával legyen meggyőződve, hogy a' nemzet részéről elhatározott akarat 's cselekvéssel, a' külföld ellenében készséggel minden áldozatra fog találkozni. Szólt a' követ a' nyilvánosságról is, mellyet csak az igazság bír meg 's melly leghatályosb ovószér az illyrismus ellen is; felhozta az időskai sajtó által terjesztett világhosszág jótéteményét 's hatását; 's eszmétársulat fonalán megemlité azon férfut, ki a' nyilvánosság első 's legnagyobb bajnokai közt küzdött, kire szólót azon körülmény is emlékezteti, miszerint ma kezdi nevét a' nyilvánosság általa kezelt organumában nélkülözni. Azután egy nagy tehetségű követ állván fel szokott logikai következetességgel, politikai 's historiai mély kombinációkkal, éles tapintattal fejtegeté az illyrismus eredetét, stadiumait, irányát, mind nemzet - mind világszemponthól indulván ki, bámulandó szorgalommal gyűjtött adatok által bizonyítgatá ama mozgalom valódi létét, mutogatta természetét

's hatását, mellyel a' status - 's nemzetviszonyokra van 's lehet. Valahányszor ugymond a' nemzeti nyelv 's a' turopolyai sérelem előfordul, felhozott az illyrismus is, de a' d o l o g érdemleges tárgyalása elhalasztott, fontosnak találtatván minthogy csak mellékes tanácskozás tárgya lehetne. Mondhatná valaki, hogy megszűnt ama tünemény jelentősége, a' vihar elvonulhatott; de él az azt okozó eszme 's folyton tart a' láz. Az illyrismust sokan literaturai tüneménynek vettek, hogy nyelvtisztítás 's egyesítés is volt czélja, nem tagadja; de hogy ez már most csak lepel és szín, meg van győződve. Mélyen fekszik az a' történetekben, 's itt szóló azon szellem fejtegetésére tér, melly a' francia forradalomból támadva villanyként rezgő által Európa néptesteit, midőn egy részről öneszméletre 's jogérzetre ébreszté a' nemzeteket, más részről erejük 's állásuknak egyesítés által szilárdítására hitta föl, munkálván különösen az egy törzsből szakadt fajok közti rokonszenv a' nemzetiség fölébresztésére; hogy a' szláv nép is felébredt, nem esoda; de mennyiben mozgalmak oly alapok ellen vannak irányozva, mellyeken a' közélet nyugszik 's oly tényeket tárgyzanak, mik már be vannak végezve, kárhözhatni kell. Eltérve az abstract fejtegetéstől oklevelekre hivatkozott, előadván egy fanaticus panszláv lelkész költeményét, mellyben eljár a' költő minden tért, hol a' szláv dicsőség szelleme leng 's mereng minden emlék felett, melly a' szláv unokák képzetét heviti, 's bus ömlengések közt állítja fel az eszmét, mellyet utólélni 's valósítani kell; 's kérdi szónok: pusztá literaturai törekvés é a' felhívás ollyanra, mi egész alkotványokat fogna megdönteni 's olly birodalom-alapítás, melly annyi status romjain ép ü l e n d n e? Felmutatott egy geographiát földabrosszal együtt, melly az ideális szláv óriás birodalom határait, népeit jelöli ki, mondá, hogy a' panszlavismus azon bazist támadja meg, min a' nemzetek élete alapul, megtámadja az európai egysulyt; 's ekkor ausztriai monarchiái szemponthól is felfogta szónok a' d o l g o t. Nem gyanusítja ugymond a' népeket, nem állit factumokat, de az eszmét, mi dolgozik, veszélyesnek tartja; tudja hogy az ideát mint ideát büntetni nem lehet; de ismerni kell az ideákat, ismerni a' factumokat, hogy ideát 's factumot állithassunk ellenükbe. Megérinté azon politikát, mellyet az éjszaki hatalom az a l d u n a i tartományokra nézve követ. Magyarországbán, folytatá, az idea már politikai mezőn tűnik fel, ama pártmüködésit látuk Zág-rában, látjuk a' turopolyai sérelemben, honnan van ez, így volt é mindig, miért valának 1836ig a' horvátutasítások jobbák? A' magyarok elleni gyűlöletre felhozott egy l. kathechismust epés gunnyal, keserű kifakadásokkal teltet. Elősorolá azokat, kik köztudomásra jelentős szerepet vittek az illyrpartnál, felmutatott egy főispáni beszédét 's egy püspöki körlevelet, megérinté a' zág-rábi illuminatiokat. El kellene szomorodnunk, mond végül, az adatokbul azt következtethetvén, hogy a' horvátok többségében gyökerezik az illyrismus; de nem úgy van; tanusítva lön ez a' petitio által, tanusítva az inquisitio alkalmával; de bár nem nagy kiterjedésű még most, nem kell elhallgatni azon törekvést, mellyel az anyaországgal kapocs elszaggatása czéloztatik; különböztessük meg a' horvátokat az illyrektől, nyujtsunk testvéri jóbót a' jó érzelműeknek, szorosabb kötelékek lőzve őket magunkhoz, haladjunk az erősödés czélja felé egyesülés által; nem kívánunk egyebet mint hogy nyelvünk minden érintkezésben a' magyar kormány 's törvényhatóságokkal diplomaticus legyen 's ez megnyugtathatja azokat, kik nemzetiségüket féltik. T. indítványát egy felírás iránt pártolja. N. követe a' felírásban elősoroztatni kívánta a' tudvalevő Magyarországot 's az aldunai tartományokat illető tényeket; kívánta továbbá a' személyes bátorságnak Horvátországban visszaállítását, azoknak kik a' kihágásokban részt vettek megbüntetését 's megnyugtatóst az iránt, hogy mi történt a' horvátok által beadott petitio következtében. V. megye követe küldőjinek azon utasítását is előadta, miszerint Horvátországban a' katonai hatalom a' bán kezében egyesítették a' polgárral. Szóltak még a' t . . . i gróf az általa képviselték nyomasztó helyzet miatt keltett keserű érzet hangján; E. megye követe pedig azon megjegyzésre válaszolt, melly szerint N. követe az isméretes l. sz. miklósi n a p t á r irányában más fellépést várt volna L. megyétől; két Horvátországgal határos megye követei részint nézeteiket, mellyek a' T. P. és N. köv. nyilatkozataikban foglaltakkal egyeztek, csak színezet és árnyéklatban különbözvén; részint utasításukat a' felírás pártolására adták elő. T. megye köv. felírás iránti indítványá egyhangulag elfogadtatott, és ez áll két részből, t. i. egyik felvilágosítást, 's megnyugtatóst tárgyal az illyrismus mibenlétéről nézve, másik a' kormányt egy külhatalom lépésire figyelmezteti; mellyet H. követe

utasításánál fogva különösen megnevezeteni kívánt. — Julius 7dikén vasárnapi szünet. A' jul. Skaí kerületi ülésben elnökök: Thuránszky (Liptó) Csernovics (Arad) jegyzők: Palóczy és Zomborsevics; naplóvívő: Komlóssy. E' napi tanácskozás tárgyaul a' kir. városok rendezése tárgyában 3dik frdi üzenet volt kitűzve, de az ülés kezdetén H. követe azon előterjesztés mellett, hogy ez üzenet sajtó alól későn jövén ki juthata kézhöz, átvizsgálás 's combinatiók tétele végett másnapra halasztását indítványozta, mi a' felhozott körülménynél fogva több pártolóra, de ellenvéleményre is találván szavazásra tüzetelt ki, mellynek következtében a' többség elhalasztást határozott. A' sérelmek és kívánatok rendezésére kiküldetett választ. tudósítása hozatván szönyegre, Palóczy annak Ildik vagy is Horvát-Dalmát és Slavonia közönséges és egyes sérelmeit tartalmazó osztályát olvasta, mellynek A. pontja alá foglalt azon sérelmek és kívánatokra, mikre vagy semmi, vagy nem kedvező vagy még sikerüléstől függő kir. válasz érkezett, adott választmányi vélemény végzés által elfogadtatott; a' sorozatra nézve mindazáltal változtatás történt, mennyiben M. A. pont alá foglalt sérelme Buccari város 's kerületnek a' megyék osztályába; az oda igtatott kir. városok mint Károlyváros, Szegnia 's a' t. kérelmei 's kívánatai pedig a' kir. városok osztályába tettek által; mi megtörténvén a' B. pont alá igtatott vagy azon országoknak jelen országgyűlésen ujjolag előterjesztett sérelmei 's kívánatira nézve is, mellyek közül a' 6 számú, mint mi körül a' czélszerű lépés már megtétele, kihagyatott. Az egyes kir. városok felterjesztendő sérelmei 's kívánatit magában foglaló IVd. osztályt Zomborsevics olvasá, 's abban az 1. alatti t. i. Trencsény város kívánata és sérelmére adott vélemény első része elfogadtatott; a' másikat pedig vagy is a' sóhivatalnak keblébe visszahelyezése iránti kívánatát a' RR. pártolni határozták, felkérve T. vgye 's városa követei által is; a' következő 2 — 7. szám alatti sérelmek 's kívánatokra vonatkozó véleményhez járultak a' KK. A' 8. sz. alatti vagy is Debreczen városnak az egyházpártfogói jogra vonatkozó sérelmére nézve a' választm. vélemény úgy módosított, hogy e' kitétel helyébe: 'a' város evang. községe' igtatatni fog e' kifejezés: a' város; 's annak kimondatásán kívül, hogy a' város a' kath. egyháznak akár építésére akár kijavítására nem kötelezethetik, mint orvoslandó sérelem fölterjesztetni határozatott. E' helyen K. város köv. küldőinek szinte az egyházpártfogóság körül támadt sérelmét terjeszté elő, mi valamint B. nak melly város egész orsz. gyűlés alatt fáradhatlanul sürgetteté jogait, a' 3dik rend képviselőinek eljárása 's többször 's többféleképp tapasztalt mellőzések által okozott sérelme, a' választmányak be nem nyujtott többi sérelem sorában közleiratás ntán fog tárgyaltatni, valamint Gy. városa jelenleg előterjesztése is. A' Palóczy által olvasott V. osztályban — hol a' rendszeres munkák megvizsgálási alkalmára vagy külön teendő indítványra utasított, vagy felterjesztésre alkalmasoknak nem talált sérelmek foglaltatnak — az 1 — 13. szám alá sorozott kérelmek 's kívánatokra adott választmányi vélemény fogadtatott. A' tárgyalás az V. osztály 14. számaig haladt. —

A' b-i követ czáfeszéd. folyt. De megengedvén, miszerint magányrendszernél a' betegek, a' halottak 's örültek száma magasabban áll, vajjon bizonyos é, hogy ennek oka szükségképen a' rendszer elvében van, vajjon ha közelebb 's minden oldalról megtekintjük a' tárgyat, nem találunk é körülményeket, mik olly természetesen 's világosan megoldják a' rettenetesnek látszó különbséget? Sőt igen sokat találunk. Vegyük például az éjszakamerikai fogházakat. Mellőzvé, hogy Philadelphia inkább déli 's így egészségtelebb, Singing és A u b u r n inkább éjszaki 's így egészségesebb fekvésű hely, csak azt említem meg, hogy Singing, Auburn, Charlestown és Wethersfield hallgatórendszerű fogházaiban 1837-ben 2000 rab közül csak 200 szines rab volt, Philadelphian pedig 386 közül 154 's ennek megnyitása óta 1622 rab közül fejtér volt 1031, szines 591, már ez utóbbiak közt sok oknál fogva, a' halomás annyival nagyobb, hogy míg 1830tul 1836ig a' fejtér közlül 100bul 2^{50/100} a' szinesek közlül 8^{17/100}, 's 1827(től — 1841ig amazok közlül 2^{30/100} ezek közlül 9 halt meg vajjon ezen körülmény maga nem elég é az ellenetések legnagyobb részét elosztatni? hát ha még hozzáadjuk, hogy amaz érdemes frdi tag által idézett Eastern Penitentiary 11dik riportjában azért számosb a' betegség és halál, mert himlő 's ragály uralkodott a' fogházban, de ezt a' rendszer ellenei pusztá rövidség okaért nem szokták utána tenni, épen úgy, mintha valamely jeles orvosnak hire ellen azt vetnék, hogy sűrűn halnak; de elhallgatják, hogy benne kórvész dult; ha még hozzá-

adjuk, hogy az amerikai hallgatórendszerü fogházakban inkább titkolóznak az eredeti adatokkal idegenek előtt; ha hozzáadjuk, hogy a' betegeket, sőt mint Connecticutban az orvos maga vallja, 10 tébolyodtat is az egészségesekekkel együtt dologra szoritván, ezen betegek — a' tébolyodottak lajstromában nem jelennek meg; továbbá ha hozzáadjuk, hogy a' kegyelmezés esetei, kivált a' betegekre s' örültekre nézve a' hallgatórendszer-nél sűrűbbek levén, mert például Singingben 2192 rab közül 373, míg Philadelphian 697 közül csak 34 nyert kegyelmet, mindezek 's több efféle okozzák, hogy a' két rendszer statistikai táblái közt n' h a' olly nagy különbségek látszanak, melyek ha a' távolban notos fallunt, annyival inkább ignotos, rajta teljességgel nem csodálkozhatni. Az örültséget illetőleg csak röviden érintem azt, hogy Éjszakamerikában a' tébolyodás esetei az életben is gyakrabbak levén mint nálunk, természetes, ha azon arány a' fogházakban is megmarad; hogy a' szerencsétlenségnek leginkább a' szines rabok tételték ki, hogy ennek fő szerző oka azon titkos ünfertőztetési bűn, melyre alkalmat valamennyi rendszer-nél találhatni; hogy vannak rabok, kik kegyelem reményében hónapokon keresztül örültséget szinlenek, hogy örültek háza nem levén az örülten bünt elkövetők is fogházba záratnak; ezeken kívül még azt jegyzem meg, hogy midőn azt olvassuk, miképen ennyi 's ennyi rab megőrült, koránsem képzeljük őket örökre megtébolyodtaknak, mert azok rendszerint 2—31 nap alatt kigyógyulnak, a' minthogy például 1837ben 14, 1840ben 21 mondatott zavarodottak, 's 4en kívül mind kigyógyult, úgy hogy ezt inkább csak a' lélek mulékony paroxizmusának mondhatni; megjegyzem tovább hogy ezen esetek száma a' rendszer fejlődésével évenként kevesedik, mint Tellkamp állítja, ki 1838-tól — 1843ig folyton vizsgálódék az éjszakamerikai fogházakban, 's azt teszem mindezekhez, hogy Párisban a' leghiresb orvosok sőt az orvosok academiája is hivatalos felszólításra 1839 óta már kétszer adtak véleményyt az örülés veszélyére nézve, 's a' magányrendszer mellett mindkétszer kedvezőbben nyilatkoztak. 'S a' mit az igen érdemes frdi tag Coleman trentoni orvossal mondat, az nem volna való? Sőt igen, ugyanazon szavakat Tellkamp is idézi, kinek munkája az éjszakamerikai fogházakról ez évben jelent meg, azt is megvallja, hogy a' rabok Trentonban nagyon egészségtelenek, hanem azt teszi utána, mit az érdemes frdi tag alkalmasint ismét rövidség okaért hallgatott el, miképen e' rosznak oka nem a' magányrendszerben, hanem a' tökéletlen építésben 's egyéb lényeges helybeli hiányokban fekszik. A' pentonvilli fogházbéli példákra röviden csupán azt jegyzem meg, miképen hitelesen azokat még nem tudhatni, miután bizonyos tudomásom van róla, hogy a' tudósítás azon fogházzól még martiusban nyomtatás alatt volt. Egyébiránt a' Times, a' magányrendszernek ezen haragos ellensége 503 rab közül csak 2 örülési esetet mond; igen de Montpellierben, mit a' hallgatórendszer baráti Franciaországban, mint példányt, emlegetnek, 483 rab közül 19 örülési eset van. De nézzük a' visszaesők számát, vajjon ez olly iszonyu e' a' magányrendszer-nél a' többi rendszerhöz képest mint amaz érdemes frdi tag állítja? Philadelphian 278 kiszabadult rab közül 15 esett vissza, azaz 100-tól 5¹⁰⁰/₁₀₀. A' francia kormány 1837ki küldöttéi azt mondják, hogy az éjszakamerikai fogházakat látogatván, mindenütt találtak rabokat, kik egyik vagy másik fogházban már voltak, de olly rabot, ki a' philadelphiai fogházban ült volna, csak egyetlenegyét találtak Baltimoreban. Ellenben tekintsük a' hallgatórendszerü fogházakat. Charlestownban 800 kiszabadult rab közül 68 visszaeső rab volt, azaz 100-tól 8¹⁰⁰/₁₀₀. Wetherfieldben 387 közül 32, azaz 100-tól 9, Auburnban 1628 közül 110, azaz 100-tól 6¹⁰⁰/₁₀₀. Singingben a' visszaesők száma 100-tól 7; Genfben 1833ban 100-tól 33; ha pedig 11 esztendőttől összefoglalunk, 100-tól 16¹⁰⁰/₁₀₀. Tekintsük végre az ó-rendszert 's épen Franciaországban, honnan amaz érdemes szónok vette a' példát, 's látni fogjuk, hogyha 1841ben 100-tól 17 volt volna is a' visszaesés, ez a' belminister minapi saját vallomása szerint a' követkamrában, 1843ban 100-tól 42re emelkedett. 'S ha én is a' tisztelt szónok azon elvét tartanám, t. i. hogy a' rendszer jótékony hatását csak a' büntettek kevesedése 's a' visszaesések ritkasága mutathatja meg, vajjon e' számarányok szerint nem kellene e' a' hallgatórendszer-t elkarhozhatnom? De én ezt nem cselekszem, mert azt hiszem, hogy pusztán a' visszaélések számából a' rendszer sikerére következtést huzni igazságosan nem lehet, mert azt hiszem, hogy ha az efféle számokkal nemcsak vakítani, de bizonyítani is akarunk, még ezekhez sok körülmény előadása kívánatnék, miután e' szá-

mok a' bűnök sokaságának csak mutatói, de nem ám az okoknak is, melyek a' rendszeren kívül 's a' rendszertől függetlenül szülik a' bűnöket, 's ha valahol nehéz a' visszaeséseket meghatározni, ez Angliában 's kivált Éjszakamerikában igen nehéz, hol utlevél és rendőri szoros felügyelés nincs, hol az emberek, mint a' vándormadarak egy tájékról más tájékre, egy statusból más statusba szabadon költözködnek. Julius, ki nagy szorgalommal gyűjté össze az efféle statistikai táblákat, maga megvallja ezek hitelének gyenge alapját, csak a' philadelphiaiért kezeskedik, miszerint itt 35ből 1 visszaeső van 's a' hallgatórendszerü bostoniért, miszerint 5ből van 1 visszaeső. 'S itt vége a' megtámadásoknak? még korán sincs. 'S megvallom a' t. RRnek, hogy habár a' magányrendszer-t erősen láttam is megtámadtatva, hiszem mégis, miképen annak legalább egy vagy más erős oldala el fog ismertetni, el az is, miképen a' feygfentartás ennél könnyebb mint a' hallgatórendszer-nél már csupán azért is, mivel a' hallgatórendszer-nél természetesen többnek kell lenni a' büntetésnek, mert több az alkalom szabályt szegni, a' magányrendszer-nél pedig kevésnek kell lenni, mert a' magányban, ugyszólván, nincs rendbontásra alkalom. De a' tisztelt frdi tag kiírtó háborut kezdő a' magányrendszer ellen, minden jó tulajdönt megtagadott tőle, mit én a' hallgatórendszer-től teljességgel nem tagadok meg. Igaz é tehát, hogy Glasgowban a' rabokat megverték? Igen ám, de csak a' gyermekeket. De nézzük a' hallgatórendszerü coldbathfieldsi fogházat, ott 1836ban 900 rab feygelmi rendbontás miatt 6784-szer büntetett meg, 1837ben 13,812-szer. Vajjon nem borzasztó é ezt csak kimondani is? 'S ez parliamenti hiteles adat. 'S mely rendszer-nél ilyenek történnek, a' feygfentartás könnyebbségére nézve lehet é azt a' magányrendszerhez hasonlítani? 'S még azt adom hozzá, hogy ama 900 rab közül 218 rab mint felügyelő alkalmatokat a' többiek fölött, azaz: ez által kivételének azon büntetés alól, mit nekik szenvedniök kellett volna. 'S e' jelenetel más fogházakban is találkozunk. Franciaországban 1842ben csak egy középponti fogházban 1200 rab 10,000 rendbeli, más fogházban 300 rab 6000 rendbeli büntetéssel fenytetett, pusztán csak a' hallgatás megtörése miatt. A' Westminster - Bridewell börtönben 1838ban 438 rab 7087-szer büntetett 's feygelmet kérek, ebből 725 rendbeli büntetéssel a' még csak vádlottak sujtattak. Azt hiszem, ehez nem kell bővebb magyarázat. Nem mellözöm el még amaz ironag nevű kinzószer-t sem, bár azt mondani, hogy az megszüntetett 's mégis megemlíteni a' magányrendszer ellen, ollyan mintha mostani bíránk szemére a' régi torturát vetnék. Különös. A' francia követkamrának mult april 18ai ülésében a' hallgatórendszer egy embere épen ellenzeltessel ostromlá a' magányrendszer-t. Tocqueville azonban szót kért 's azt mondá: miképen az mintegy 10 év előtt, tehát körülbelül az ó-rendszertől a' magányrendszerre történt átmenetkor használtatott, de hogy e' miatt valaki meghalt volna, a' 12 kiküldött vizsgáló biztos közül 11 tagadá, csak 1 állítá 's hirdeté 's ezen egy talán szükségesnek találta e' szert a' rendfentartásra? Koránsem, sőt épen mivel a' magányrendszer-t jónak 's e' nélkül is alkalmazhatónak vélte, azért hirdeté boszuságában, 's ime most már feyvert csinálnak abból, mi a' fogházigazgató kegyetlenségét bizonyíthatja, de azt nem, hogy rá szükség volt, mivel rövid időig 10 év előtt alkalmaztatott. Mi a' költségből vett erősséget illeti: én alig hiszem, hogy a' hallgatórendszerü fogház fölépítése kevesebbe kerüljön a' magányrendszer-nél, számításba vevén azt, hogy ha ennél a' kamrák valamivel nagyobbak is, de bezzeg nem kell dologház, nemkórház, kevesebb felügyelőre van szükség 's a' fogsági idők rövidebbek lehetnek. Vagy tán a' rabtartás gazdaságosb, mivel a' közmunka jövedelmezőbb a' külön munkánál? Igaz, hogy Éjszakamerikában a' hallgatórendszer igazgatói minden igyekezetüket a' jövedelmezésre fordítják, mert tisztán ez az, mi e' rendszert a' közvélemény előtt kedvessé tette 's teszi folyton, de vajjon nem látjuk é, hogy a' glasgowi magányrendszerü fogház rabjai 2560 pft összes kiadásból 18680 frt kerestek meg? Vajjon a' fogházat gyárnak tekintjük é, mellynél haszonnra számítunk? Vajjon ha a' büntetés kellekít a' haszonnak alárendelné az álladalom, nem azon hibába esnék é, mintha az iskolát nem azért építné, hogy benne gyermekek oktattassanak, mintha az egyházat nem azért állítná, hogy benne megszenteltesseken az emberek, hanem hogy jövedelmet hajtsanak. Üzenetünkben egy helyütt azt mondjuk, miképen e' rendszer alapszik a' lélek törvényein, melyek az országok határi 's a' népek nevei szerint nem változnak, azonban utána említjük e' törvénynek kisebb nagyobb módosulásait is. De ez utóbbit, mi a' tétel kiegészítő része, elhallgatja tisztelt

szónok 's az elsőt ezafolta, és mivel? azzal hogy Philadelphian a' feher raboknál a' halálozás 100-tól 2¹⁰⁰/₁₀₀ — 3ra, a' szineseknél pedig 7—11¹⁰⁰/₁₀₀ ra megyen. Igaz, miszerint én ezen különbséget fölebb már említém magam is de ez még sem bizonyít elvünk ellen semmit; mert a' szinesek közt nemcsak a' fogházban de az életben is nagyobb levén a' halomás 's a' fejeéréhez úgy állván mint 5:2hez, természetes, hogy ez arány a' rabokra nézve sem változik. 'S im ez egyszerű tény semmivé teszi az egész ellenvelést. Üzenetünkben azt is állítjuk, miképen nincs thozás, mely a' magányrendszer-t egyszer elfogadván, tapasztalt célszerűtlensége miatt azt elvetette volna, 's ez állítás ellen Rhode-Island említették. De én azt kérde: nem módosítás nevezetik é elvetésnek? vagy mindaddig míg az elkülönzés folytonos, habár a' szabadbani séta 's efféle megengedtetik is, van é eltérés a' magányrendszer elvétől? 'S hol van az megírva, hogy Rhode-Island a' hallgatórendszerre átment? Az éjszakamerikai fogházakról legújabb munka Tellkamp éjszakamerikai oktatóé, melyet 1843ban irt 's 1844ben jelent meg, és ő a' rhode-islandi fogházat a' magányrendszerük közé sorozza. Ha ez nem új adat, ha ő nem ismeri a' fogházat, ki a' hely szinén volt, vajjon ki adhat újabb adatot 's kinek higyük? Nem tagadom, hogy egész Amerikában hallgató-rendszerü fogház több van, t. i. 17, magányrendszerü kevésb, csak 9; de azonkívül, hogy a' sokaság még nem criteria a' jobbnak, megjegyzem, miképen ismert dolog, hogy a' hallgatórendszer jövedelmes volta miatt ragadta föl ott a' közvélemény, miképen a' hallgatórendszer már 1822ben majd bevégzett rendszernek tekintetett, ellenben a' magányrendszerü első minta-fogház csak 1829ben nyitattott meg. 'S kérde: vajjon nincs nagy fontosság a' z o n k ö r ü l m é n y b e n, hogy 1833 óta, midőn már a' magányrendszer sükere is látható lön, hallgatórendszerü fogház Amerikában csak 3 's magányrendszerü kétszer annyi azaz 6 építettet? Vajjon nem fekszik é abban nagy erősség, hogy az amerikai hallgatórendszerü legrendezettebb fogházak igazgatói magok, egyet kivéve, mind a' magányrendszer mellett nyilatkoztak, 's ezeken felül nemcsak mindnyájan azon írók 's biztosak, kik Amerikába e' czélból utaztak, de majd mindnyájan azok is, kik gyakorlat emberei t. i. a' nagybritanniai, francia, belga fogházak főfelügyelői is? 'S nem tény é az is, hogy a' francia megyék tanácsai véleményadásra felszólítatván, a' hallgatórendszer mellett 15, a' magányrendszer mellett pedig 55 nyilatkozott? 'S végre nem megnyugtató é ránk nézve annak tudása, hogy kívülünk az angol, francia, belga, hollandi 's porosz törvényhozások is, fogházaikat a' magányrendszer alapján határozták felépíttetni? 'S most már e' felvilágosítások, ez összeállítások, ez ellenadatok után, melyeket nem folyóiratból, hanem jobbadán hivatalos hitelességü táblakból meríték, lehetünk é bizodalommal amaz igen érdemes szónok adatai iránt? elhihetjük é a' mit bizonyítani fenhangan ígért, t. i., hogy a' magányrendszer a' büntettek számát sehol nem kevesíti, hogy mellette a' visszaesések ép olly számosak és hogy az a' rabokra hosszabb időig alkalmaztatván, azokat mind testi mind lelki tekintetben több 's nagyobb veszélynek teszi ki, mint a' mostani rendszer? 'Látni való ezekből, miképen az egész erő 's minden adat a' magányrendszer öszszetiprására volt irányozva; de az általam elősorolt ellenadatok után vajjon a' magányrendszer nevében nem kérhetjük é bátran a' feyverektől, melyekkel az megtámadtatott: „o koporsó, hol van diadalmad, o halál, hol van, hová lön fulánkod?” Mit után ezek szerint mind a' források gyanus létét kimutató, mind elég bőven fölhordék részint merőben ellenkező adatokat, részint felvilágosító körülményeket, még utóljára azaz 3szor az okoskodások csak némi szökellésit, 's pár gyöngéit jegyzem ki. (Végo köv.)

LEGUJABB: jul. 10d. 174d. frdi ülésb. a' turmezei kerület-rendezés, erd. részek visszaesatoltatása 's Erdélyeli unio iránti üzenetek köziratba bocsátatása után a' hajdukerület rendezése iránti frdi választmány jelentése tárgyalattott 's csekély kivétellel minden pontjai elfogadtattak a' közigazgatásról szóló részig haladva; szintezem napi ker. ülésb. a' városrendezés iránti frdi 3d. válaszüzenet fölötti tanácskozás, B. ifj. Cs. B. és P. megyék követeinek hatályos felszólalásai a' táblai többséget azonelhatározásra bírák, hogy az a' fdi üzenet egyetlenegy pontjához sem járult, választásban mind-által bővebb felvilágosításul okait előadandja, a' főfelügyelői hivatal 28 szóval 19 ellen ismét elveté, ezután a' sérelmi és kívánati Vd. osztály 14dik pontja körül az egész ülés végeig tartott vita keletkezett, melyben szótöbbséggel a' választmányi vélemény megbu-kott; jul. 11d. ker. ülésb. az országgy. szállások iránti

üzemet, felírás- 's törv. javaslat hitelesítése 's a felírás jövőre intézkedést illető részének módosítása után a kereskedési választmány jeles szerkezetű 's hét részes oszlo jelentéséből azok tárgyalatnak előbb, melyek a finansialis küldöttség munkakörébe nem vágnak, u. m. a vámrendszer 's központi műegyetem. 'S 1ször is a vámrendszer került szőnyegre az arra vezető megelőző eszmékkel, melyek az országunk irányában felállított vámrendszer nyomasztó 's káros következményeit elfogulatlanul fejtegetik. Ülés végén sz. fejtővári káptalan elhunyt követő Petrík Ignác kan. emlékezetének szentelendő gyászmisére hitta meg az elnökség a követikart. A szintez napi frdi ülésb. a hajdukerül. rendezés tovább folytatott, hol a VII. részben. egy főispáni jogu kerül. kapitány javasoltatik a ker. kormányzásra szorítva egyedül, országgyűlési szavazat nélkül. A VIII. rész kihagyásával a frdi küldöttség véleményét fogadják jobbadán el egyebekben a frk.

Budapesti napló. Megfosztottak azon édes örömtől bennünket, hogy elkövetett hibánkat magunkhoz helyre, a collegai jóakarát kapva kaptak az alkalmon, hogy e szolgálatot ő tegye meg nekünk, 's nagy dícsőséggel, mint ki egy új Amerikát fedez fel, kikéltja, hogy ama horváthkerti hangverseny, melyet mult számunkban adatottnak hirdetésnek nem tartaték meg. Ha csak illy bakokat lött volna e kapzsi urak közül egyik vagy másik, megmosolyoghatnók a felfedezői dícsőséget, de az illy mohóságunk már szokása, fujni a kását, ha nem égeti is, 's így gyakran ott is, hol szárnyait aztán elperzseli. A hibánem onnan eredt, hogy puzdránkat „tele tönni“ volna viszketegek; de azon buzgóságból, hogy egy jótékony célú cselekedet megemlést naplónkból ki ne felejtjük 's aztán olly ébektől dolog é, hogy a kétségtelenül megtörténendőtől hittnek meg nem történtét benn felejtettük? — De menjünk épületes dolgokra. Nem régiben Vallas Antal ur röpiratát üdvözöltük, mely az akademia körüli reformokról értekezett, hasonló korszerű becses kérdéseket pendite meg e napokban egyik akad. ülésben Bugát Pál tr ur is a tudományok centralisatójáról 's egy tudományos unióról értekezvén, mely szerint a tud. társaságot egyéb tudományos intézetekkel atyafisághoz és szorosab kapcsolatokba hozatni ohajtá, minók a Kisfaludy 's Természettudományi társaságok, a Gazdasági és Iparegyesületek 'stb. — Reguly Antal utazó hazánk fia vállalata mind inkább méltánylásra 's pártfogásra talál; mellözve most egyéb. hazánk különböző helyein nyilatkozó számos részvételt, az akademia buzgó titoknokai f. h. 9kén 10 arany és 600 p. forint és 26 p. krt mutatott be, mint e célra begyűlt összeget, ezek közt Löwy Leopold aradi rabbi, izraelita községében maga 50 p. frtot gyűjtött. Adja isten, hogy e sorok is további részvétgerjesztésül szolgáljanak! — Egy más, e derék hazánkfianak méltányoltatását bizonyító ténye dr. Bugát Pál urnak, ki szomorú szívvel látván, kir. magyar egyetemünkben sok egyeben kívül annak hiányát is, hogy épen nálunk, kik nyelvünk névze az európai népek közt legrokonabb kapcsolatban vagyunk a keleti nyelvekkel, nincs ezen nyelveknek tanszéke, azon indítványa, mellyel e már már mulhatlan kívántatóság tanszék betöltésére Reguly hazánkfiat kívánja meghívatni, 's a tanszék-felállításra maga erszényéből az aláírást 100 p. frttal meg is nyitá a nevezett akademiai ülésben. — Múkiállításunk szokott helyén a pesti városi redout-épületben vasárnap, f. h. 7ke óta nyitva van, igen buzgón látogattatva, mit soha sem érdemle meg inkább, mint épen ez évben; mert bár a kiállított művek száma kevesebb a multiaknál, de becsre 's érdekre névze amazoknál jóval nagyobb, neveli ezt az is, hogy az idén az arczkép-özön, mellyel kivált a tavali el volt árasztva, apályban, ellenben a sokkal érdekeseb 's művészeti tekintetben becsesb, genre- táj- és történeti festvény szaporodásban van. A jegyzék 222 számot mutat. — A pesti hengermalom részvényeseinek osztaléka a lefolyt évre 3 pcent vala, mi az intézet szilárdításra 's forgalmi ereje növesztésére fordítottat határozottat. — Arról panaszkodunk, hogy nincsenek Pesten mulatóhelyeink, kerteink, hol a városi ember nap- és légfogó falai, szem- és tudóron- to ügyszobái 's irodái közül menekülve, egyegy test és lélekeltető órát tölthessen, 's ime, milly rövidlátók vagyunk, magunk sem tudjuk, mivel bírunk! mult vasárnap egyedül a fali hirdetévények mintegy hat-hét kertebe hiának bennünket. Micsoda varázspálcza ütése keletkeztek ezek egyszerre köveitek közül elő? fogja bámulva kérdezni olvasónk, hja! nyájas olvasóm, nálunk .három fameg egy fél kertnek nevezte- tik, hol az udvarfalra mázolt ligetek, erdők, falvak, hegyes lapályos tájakra aztán legszébb kiállítás nyilik, 's ha a deszka-sátor fődözetén festőileg röpkedő madarak nem is, de az oldalasztal mellett czinezőgő negyedfél muzsikusi bizonyára idylli andalodásba ringat. A hét közül melyikbe szántuk el magunkat, kérdezed; most előleg inkább a múkiállítást tekintők meg, mert resteljük bajorser rántott csirkekről értekezésekkel tractálni olvasóinkat. Azonban láttatlanban is el merjük mondani, hogy mind a hét összevéve sem ad egy becsületes kertet, 's részünkről inkább csak kellemes városligetünk 's a budai hegyvidék mellett szavazunk. Ez utóbbira névze igen derek 's a budai városkapitányi hivatalnak valóban dícséretére való intézkedés történt, mellyet Pesten

sem ártana utánozni; a hegyvidékbe járó társaság- kocsi t. i. ezentul nemcsak helyt tartoznak állni reggeli 6 órától esti 9 óraig szokott állomási helyükön, a szarvas pék előtt, hanem mint rég ohajtaték, szabályosan minden órában, minden tekintet nélkül arra, hány személy találkozott össze a kiindulásra, meg van e a teljes szám vagy nincs, pontosan óráteskor rendes 12 p. gókrnyi díjért tova hajtani. De mit legelőbb kelle említenünk, tán végül is megteszi hatását. A derék Kliegl végre valahára méltányoltatva 's pártoltatva lesz. Ó cs. kir. fensége, szeretve tisztelt nádorunk közbenjárása által Bécsből egy mű- és szakértő választmányt küldetett ki gépeinek megvizsgálására, 's ő fels. kegyelmes királyunk, ha a választmány kedvezőleg fog nyilatkozni, a találmányt előre biztosítani kegyeskedett. 'S így az csakugyan hazánkban és hazánk marad. A P. Hírlap szerint e jeles technikai lángész egy vasuti tervet is készített, mely az eddigi építési rendszertől egészen elüt, 's e mellett biztosabb, jobb 's mi fő dolog majd felényivel olesőbb. Adja isten, hogy ugy legyen 's valahára siker koszorúzza e derék hazánkfianak önfeláldozó fáradozásait! — Már azt hittük, elmondók a legérdekesbet, azonban végén csatán az ostor, ki még a hihetlenségben nem hitt, az hallja és higye azt! Tudva van vál. polgár-inknak a cukorgyár és a Széchenyi gr. által indítványzott városi kikötő iránti huza-onája, 's már azt hittük, miután a sajtó is beleszólt, szólaít pedig a legkíméleteseb közbenjáró hangon, azt hittük, hogy ezentul csak dícséretet irhatnánk e tárgyban a választó közönségről, de „szegény ember szándéká: boldog isten bírja,“ azaz németül: „der Mensch (az új-ságíró) denkt — a választó polgárság lenkt,“ — t. i. lunkból magok a tények beszélnek. A hazafi keblü társaság, mely a cukorfinomító gyárt a végenyészettől, mint tudjuk, megmenté, jun. 30kai közgyűléséből négy részvényes tagu választmányt küldte ki kebléből, a ns tanácsal 's illetőleg vál. polgársággal a vég-egyesség, megkötésére. 'S mi történik? Az érd. vál. polgárság ellenére a mult alkalommal írásban tett ajánlatának, mely szerint a társaságtól előleg csak azon összeg letételét kívánta, mellyet a város már Vay bárónak az épületért lefizetett, hátralevő tartozását pedig a társaság által elvállaltatni, most egyszerre azon követeléssel állott elő, hogy az épületet csak ugy adják át, ha a társaság az egész vétel árát egyszerre lefizeti. Ellenvetések. kapacitálók elhangzottak, a társaság küldöttéi már azt is megajánlák, hogy most rögtön 6 ezer pengőt, aug. elején pedig az egész vételért kamatostul 's minden költséggestül lefizeti 's ha mindezt nem teljesítene addig a gyár ne is irassék által a társaság nevére, sőt a lefizetendő hat ezer pengő is mint bánatpénz vesszen el, 's hinnétek é? hogy e circumspectus urak még abban is kétkedének, vajjon így is átlehetne e engedni a gyárt? sőt második harmadik 's negyedik feltételükkel is előállának: hogy t. i. a gyárban szállászó katonákat onnan sz. György napig ki nem szállíthatják (mi által a társaság keresztényenél véve a dolgot majd egy egész évet és roppant tőkénének egy évi kamatját fogna csak veszteni!) 's 2), hogy a gyár cukorfinomításán kívül teljességgel semmi másra ne használ- tassék, nehogy mint a hengermalomnál történt, melly állításuk szerint vasgyárt kapcsolván a vállalat- hoz sok ezchebbeli mestereubernek kárt okozott stb., végre ha a társaság eloszlanék, vagy a ház eladnák, a város azt (persze a társaság által reá építendő mindennemű újabb épületekkel együtt, nem de?) a mostani árban vehesse át Ha e követelések olly mulattaték nem volnának, szomorodni lehetne fölöttük, mennyire hordják szívükön némelly vál. polgárink a hazai iparvállalatokat 's tulajdonképen azt, mi kivált a városok rendeltetési főügye, milly jösszemekekkel látnak városunk jövődjébe, melly illy szellem mellett, egykor val-ban az ipar és vállalkozási szellem legvirágzóbb gyupontja leend — ha fagy. De mi még is reménylünk, hogy mit itt néhányan megbuktattak, a vál. köz. értelmesebb része, nem hagyandja magán e szükkeblőségi vádat meg szára d n i. — Irodalmi ujdonság most: Gyurics Antal Gyorsírása elméleti és gyakorlati tekintetben Pozsonyban Schmidt Antal betüivel egy könyomattal n. 8r. 44 lap. ára 30 kr. p. melly mint a megyei utasítások által is hazánkban most meghonosítottatás tűzőtt tárgy korszerűsége 's eszme-felvilágosításra szolgáló jelenet, figyelemre méltó 's a Kisfaludy-Társaságtól kiadott Uj Regénytár 1ső kötete. Forster Zsigmond 1ső rész Varga Soma fordítása szerint 40 kr. p. Hivatalosan értesítettünk hogy a pesti magyar polgárgyalogság f. aug. fölszenteltendő zászlójának keresztanyja nem csupán m. gr. Károlyi Györgyné szül. Zichy Karolina grófnőleendegyedül, mint minapi naplónk egyoldalu értesítés után közlé, hanem együtt vele lelkes testvére gr. Batthyány Lajosné szül. Zichy Antónia grófnő is. Köztisztelőre méltóbb testvér párhölgyet 's honleányt a fővárosunkban lakos szépkoszoruból alig lehetett volna választani zászlóanyának. — Szinbazi krónika: jul. 6k. Har- ramják Schillertül Schedel Fer. fordítása szerint: 7d. Bájital opera Donizettitől olasz-magyarul, mellyben Ronconi jelesen működött; 8d. Kölcsey hymnusára készített a megjutalmazott népmelodia Erkel tül 's 2 egyegy felv. vj., Egy ur és asszonyág 's Legjobb az egyenes ut: 9d. Vasálaréz dráma 5fv. ford. Garaytól: 10d. Mariadi Rohan 3d. fv. Borgia Lucretia 2d. fv. 's Belizár 2d. fv. mind háromban Ronconi énekét 's játékát taps árasztotta el; jul. 11d. Mátkanézés vj. 5fv., jul. 12k. Fialat házások vj. 3fv. — Jövő héten Lendvayné jutalomjátékaul új kiosztás 's bérletszűnéssel Szö-

kött katoná Szigligetitől: jul. 20k. pedig először Zsidó ered. színmű 4 szakaszban szinte Szigligetitől; jul. 15k. a zenekar javára bérletfolyamban Ronconi nőstül még egyszer föllépend. Schodelné újra meg van a színháznak nyerve aug. 1jétől.

Esztergom gyének évnegyedes közgyűlése

Jul. 2 's követk. napjain első alispáni elnöklet alatt: 1) Országgy. tárgyakban a szokott conservatív elvszerü választmányi ajánlatok mentek utasításba. A városok tervszerü felügyelője ellen emelkedett ugyan egy szó, de az anyautasításban is már egy illy felügyelő királybíró név alatt ajánlatván, ez tovább is egyhangulag pártoltatott. 2) Különbben gyűlésünk zajos, szinte rendetlen volt. Jó ideje, hogy a KK. és RRre kellemetlenül hat az évenkinti roppant majd 5000 v. fra rugó gyógyszerári árjegyzék, mellyet enyhítendő a kir. városi gyógyszerész 10 pcentes árcsökentést ajánlott, ha hogy concurrentiába engedtetik. Ez ügy körülményes megvizsgálására 's helyes tervkészítésre a mult közgyűlésből egy választmányt küldetett ki, melly jelenleg beadá nyomozását, melly is ugy találta, hogy a házi adóra olly súlyosan nehézkedő gyógyszer-árt jobbról balról némi gyógyszeri visszaélések mellett, kivált azon monopoliumnak tulajdoníthatni, mellyet az egy vgyei gyógyszer-tár gyakorol; azért is ajánlá, hogy az adózónak is szabad legyen bármilly gyógyszer-tárból ingyen-orvossá- gát vennie. Tüzzel folyt a vita, végre határozatba ment: hogy a megyei cselédek 's rabokon kívül, csak az igen szegény nyomorultak részesüljenek ingyen gyógyszer-ekben, kiket rovasos özszeírás alkalmával kijelölend a szolgabíró és helység előljárói 's melly lajstrom minden orvosnak kiadandó leszen; továbbá Esztergomban ugyancsak a jelenlegis megyei gyógyszer-tárból 10 pcent- tes árcsökentés mellett, a vidéken pedig a legközelebbi patikából vehesse a szegény adózó ingyen-gyógysze- ré. Meglássuk a reform malasztit! 3) voltak tisztí el- járások, folyamodásírók, hanyag uri ügykezelések éles rosta alatt; 's örvendhetni, hogy az igazságszeretet nem vonul mindenkor árnyékba. 4) A magyarnyelv terjesz- tésére Rudnyánszky József kanonok ur elnökléte alatt működő választmány beadá évi jelentését, mellyből ked- vezőleg értesítettünk, miként e célra fordítottat tő- kénk 900 p. ft. után számos iskolai magyar könyvecske a szegényebb idegen ajku iskolások közt elosztattak; nyilvános elismerés mellett jutalomra is méltattak kö- vetkező szorgalmas egyedek: Zajosek György csolnoki, Juhász István kurali mesterek egyenként 10 p. ft; Heier Vilmos leányvári mester, és Schild József nyeiges-ujfa- lusi segédtanító egyenként 5 p. fra; Pottokár József készítőlezi mesternek pedig elnök ő nagysága önersz- nyéből szinté 5 p. ft ajánla. A tisztés mesteri kar min- den esetre megérdemli a haza és törvényhatóságok fi- gyelmét. 5) Julius 1ső napján délelőtt Esztergom sz. Györgymezőn 's délután szomszéd Nyerges-Ujfalun tűz pusztított. Sz. györgymezőn Dunaparton a kavargó szél ellenére megfeszített szorgalommal (kiemelendő a ta- nuló deák- és mesterközpő intézeti ifjuságnak oltó buz- galma is, Isten áldja a kedves részvevőket!) sikerült 5 épület elhamvadta után elnyomni a szörnyű elemet; ha- nem N. Ujfalun 22 ház égett el, pedig itt is amott is ta- valy szinte elégték némellyek, 's még sem okul a kön- nyelmű népl amott kenyérsütés, itt cseresznyeaszalás, vagy világosabban aszszonyi könnyelműség, gondatlan- ság volt oka. Urfelelme, lelkiüsméretes gondoskodás hol vagy?!

Ausztria.

A magyar középponti vasut iránt Pozsonyban tar- tott részvényesek nagygyűlésében elhatározottat: hogy a vasut a Dun a balpartján fog építtetni, 's az ottani munkálatok haladéknél megkezdetni. A Pozsonyig hozandó gánsnerdorfi vasutszárny hirszerint lég sege- delmével fogja terheit szállítani.

Spanyolország.

Jun. 24d. éjjel a még hátramaradt négy miniszter is megérkezett Barcelonában; más nap reggel miniszter- tanács tartaték: ugyan oda mentek Salamanca, Campana 's Vilches is, kik jó haszon fejében mindig készek a kincstár szükségin könnyíteni, mint mondják, kir. jó- váhagyást nyereendők azon szerződésre, melly külön- ben is nyereség-kölcsönüket száztól harminczötössé vál- toztatja. —

A királyné Junius 15d. kelt határozatában a két sziciziliani királynét Maria - Luiza rend szalagjával I. Oszkár svéd-norvégiai királyt 's a sziciziliani trónörö- köst Leopold Mária Ferenczet arany gyapju-renddel, a mexikói köztársaság elnökét Santa Anát pedig III. Károly kir. rendje nagy keresztjével ajándékozta meg. A belügy miniszter régiség- egyeletet állított fel a meg- meglevő történeti 's művészeti emlékek épségben tartá-

tására. Védezközök e' tekintetből Spanyolországban is szükségesek; mert többet mellőzve, csak a' granadai felséges Athambra felügyelőji is egész darabokat adnak el idegeneknek a' mór építészeti csodálatos ékszereiből. Madridi lapok még folyvást a' miniszterek Barcelonába meneteléről tanakosznak; abban mégis mindnyája megegyezik, mikép ez Viluma külügy-miniszter terve volt; hogy azonban czélja a' mostani cortes feloszlatása 's ujnak összehívása, vagy az alkotmány eltörlesztése 's az estatuto real visszaállítása, vagy inkább a' királyné eljegyeztetése é? eziránt a' vélemények megoszlanak, azonban úgy látszik, hogy a' mérsékpártiak 's absolutisták küzdenek egymással 's az idő majd meg fogja mutatni: mellyik részrehajlandnak az udvaroncok, a' nemzet egyébiránt hideg közönyösséggel nézi e' küzdelmet 's legfőleg azt tartja szemügyre, mellyik fél lesz győztes? Le Vatur francia hadi gőzös, jun. 10dikén tatarozás végett Gibraltárnál horgonyzott. Bugeaud táborfő küldte ezt szorgos sürgönyökkel Oranból a' tangeri ügyviselőhöz, mellyben ezt felhatalmazza: nyilvánítsa Marokkónak, mikép ő, a' marokkói csapatok francziák elleni minden puskaövést hadüzenetül tekint 's azonnal a' marokkói határra lép 's Veyedát elfoglalja. A' marokkóiak állítása szerint pedig a' francziák tönek törvényteleneket, átkelvén a' Tafnán 's ennek nyugati partját elfoglalva. Egyébiránt Spanyolország a' franczia mozgalmakat nem nézheti hunyt szemmel 's ha a' franczia csapatok Marokkóba csakugyan betörnek, tüstint el kell foglalni a' spanyol partokkal átellenes marokkait. Ezt nemcsak az okosság, hanem a' szükség is parancsolja; mert világos, hogy ha a' hegyek 's tenger közti marokkói földnek európai hatalom alá kell jutni, ez nemlehet más, mint Spanyolország. Ezt kívánja a' spanyolok helyzete, bátorsága, jövője és becsülete is. A' királynénak d. Carlos fájával egybeházasíttatása, miről a' napokban annyit beszéltek, merő álom sőt lehetlenség. Illy viszony ismét meggyújtáná a' polgári háboru szövénét 's inkább felizgatná, mint lecsillapítaná a' kedélyeket. A' monarchiai elv Spanyolország-

bau erőre 's tekintélyre vergődött ugyan; de nem don Carlossal hanem Izabellával.

Anglia.

Villiers évenként előforduló indítványa a' gabna-törvény ellen, a' jun. 27d. alsóházi ülésben hoszsú 's élénk vita után 328 szóval 124 ellen megbukott. A' jun. 28d. felső házi ülésben Mazzini kérelme, mellyben levele feltörését panaszolja 's vizsgálatot kér, eredmény nélkül hangzott el. Különös, hogy Brougham I. ez ügyben a' miniszterek pártján van. Megjegyzé ugyan is, mikép a' kormány azon joga, hogy szükség eseteiben szabadságot adjon a' levelek felbontására, nem Anna királyné, hanem Cromwell ideje óta divatoz. Duncombe színtelenen ügyben terjeszté az alsóház elé Camberwel 's Walworth londoni város-részek kérelmét, a' mellyben ovást tesznek az angol alattvalók gondolkodás- és irás szabadsága ezen önkényes háborgatása ellen. Hasonló kérelmek vannak készülöben más városoknál is. Az alsóház jul. 1jén tartott ülésében Palmerston felszólítására megjegyzé Peel, mikép az angol kormány marokkói alattvalóji érdekeinek védelmére a' szükséges lépéseket megtette. —

Franciaország.

A' követkamra jun. 27d. ülésében az éjszaki vasut 247 szóval 42 ellen megállapított; az amiens-boulogneit pedig vállalkozó társaságnak 99 esztendőre adták által; ugyanez ülésben Guizot a' kamarához intézett felszólításában nyilváníta, mikép a' levelek sértetlenségét Franciaországban jogilag 's tetteleg szertelk, 's ez áll mind bel mind külföldiekre nézve. — Abdelkader 1500 lovassal ismét megjelent Oranban, a' Borgia nemzetségre tört 's azt megsarcolta. Ezen nemzetség 25 lieunyire lakik Mostaganemtől. Az arabok nyakra före takarás után látnak, holmijokat biztos helyre szállítandók, hogy mindenre készen lehessenek. A' marokkói ügyek napról napra bonyolultabb alakot kezdenek öltetni. A' maj. 30ki öszszecsapás után barátságos kiegyenlítésre alapos remény mutatkozott. Ezen czélból tartaték a' jun. 13ki tanácskozány, mellyben a'

francia tábornokok azt kívánták, hogy Abdelkader Marokkóbul örökre száműzessék 's a' Tafna bal partját francia tulajdonnak ismerjék meg. A' marokkói hadfőnökök az elsöre nézve tüstint megegyeztek, a' másodikat diplomatiail uton nyilvánítták elintézendőnek. Még e' tárgyról tanakodtak, midőn, mint már említettük, a' marokkai csapatok megtámadák a' francziákat, mi, segeglyre jövén Bugeaud a' főhadi testtel, az ellenség nem kis veszteségével végződött. Táborba térvén a' csapatok, hat napi eleséggel látták el magokat, Usda felé indulva, melly ez oldalon első városa Marokkónak. Egyébiránt folytonos a' hiedelem, miszerint minden a' császár akarata ellen történt; de mit ér az olyan felség ígérete 's alkudozása, ki nem ur többé honában, 's kinek sergei a' dicsszomjas Abdelkader intését követik. Elgenavni, a' marokkói csapatok főnöke, nem részes az árulásban sőt azon volt, hogy katonáit visszatartóztassa, de mind híjában. —

A' Moniteur egy czikke, a' kir. hgek dotatiojáról, igen nagy zajt ütött a' sajtóvilágban 's követkamrában. Említett cikk keservesen panaszolja, mikép a' király szigoru háztartással sem felelhet meg királyi és atyai kötelességének, ha csak napról napra több több adósságot nem csinál, melly pedig magánybirtokát, gyermekei egyetlen tulajdonát terheli; 's igazságtalan, hogy az utószülött hgek 's hgnők, atyjok trónra léptével, elveszíték azon jogait, mikkel birtak vala, ha az orleansi hg maradandott. Miből a' kir. hgek dotatiójának szükséges léte következik, mit jogszerűség nem, csak rágalom 's hazugság ellenezhetnek. Ezzel ellentétben a' National megjegyzi, hogy La jos Fülöp trónra lépte előtt javait gyermekeire iratá; a' budgetből évenként 12 milliója jár p. p. a' koronajóságokból 10 m. a' királyné 90 millióval bir, Aumale hg 80 milliót öröklött Condé hg után. A' király öszszes jövedelme 14 évi uralkodása alatt 385 millióra rug, évenként pedig legalább is 26 milliót huz, pedig Remusat, a' kir. ház egy évi kiadását csak 6 millióra teszi.

É R T E S Í T Ő.

Pesten Trattner és Károlyinál, uri-utca 453.

Zágrábban Suppanál; Eszéken Schechtelnél; Pécsen Gundlnál; Szombathelyen Zsoldsnál; Kassán Hagennál; Eperjesen Benzurnál; Debreczenben Csáthy és Telegdynél; Pozsonyban Wigand; Bécsben Haas 'stb. könyvárusnál találhatók:

Illustratio Critica

de Situ et Ambitu Slavoniae et Croatiae

Pars I. Refutatio fundamentorum, quibus ostenditur „tres Comitatus Posega, Verőcze et Szerém semper ad Jurisdictionem Regni et Bani Slavoniae pertinuisse.“

Pars II. Demonstratio: „Quod tres Comitatus Syrmienis, Verőcensis et Poseganus, ac eis advecinati trium Legionum Confiniarum Petrovaradinensis, Brodensis et Gradiscanae Tractus nunquam Slavoniam constituerint, sed semper Partes Regni Hungariae integrantes, indubitataeque fuerint, et esse debeant; in usum Croatarum „latine disserruit.“

Georgius Gyurikovits, Posonii.

Nagy 8rét. Velin papírosan borítékba kötve, ára 1 ft. p. p.

Pesti cukorfinomító gyáregyesület. Közre tétetik ezennel az ideiglenes választmány részéről, miszerint a' pesti cukorfinomító gyár-egyesületre aláírt elsőégi részvények összegének lefizetésére jövő augusztus 15ő napja tüzetett ki határidőül. Kéretnek ennél fogva a' t. cz. aláírók illető fizetéseiket az utolsó közgyűlés által megbízott ifj. Szabó Pál választmányi tagnál Pesten (városbázterén Almásy házban) ideiglenes elnök gróf Batthyányi Lajos, 's imént említett ifj. Szabó Pál aláírásaikkal ellátott jegyek kiadása mellett megtéetni. A' legközelebbi közgyűlés Pozsonyban az elnök gróf Batthyányi Lajos ur által kijelölendő helyen tartatik, mellyre a' t. cz. részvényes tagok ezennel meghivatnak. Kelt Pesten július 8dik napján 1844. Pesti cukorfinomító gyár-egyesület ideiglenes választmánya. 2-3

Csótány (sváb), poloska-és molyirtó szerek.

Alulírtak ezen új találmánya, bebizonyításul annak, hogy sem embernek sem házi állatoknak nem ártékony, Szekrényessy városkap., dr. Gross vár. főorvos, Distom L. gyógyszerész urak 'stb. jelenlétében, egy kávé-kanálnyi egész pohár- vízben felolvasztva, legkisebb ártalom nélkül megiható vala. — Ezen csótányirtó szerek kívül van igen jó illatos kenőcse a' poloskáknek egész fajostul megsemmítésére 's ezt több pesti és bécsi kitűnő család bizonyítványa is tanúsítja; van molyirtó pora e' férgeknek bunda, lőszőr, toll, könyvek, posztó és gyaj juszövetből, (akár egész vég legyen az, akár készruha) s'óval minden más, még selyemkelmékből is tökéletes kipisztítására, melly nemcsak ártalmatlan az embernek, sőt még a' kelmék színét sem változtatja meg, 's minden kár és aggály nélkül használható a' ráragasztott utasítás szerint, szűcs, szőnyegező (Tapezierer) posztókereskedő 's minden család által. Kaphatók e' szerek, pöcsétes üvegekben használati utasítással 30 p. kron, alulírtan Pesten, nagyhidutcazi boltjában, a' fehérhajó átellenében. vagy lakásán a', Marokkai-ház '2d. emelet 4d. sz. a. 's Pesten köv. helyeken: Hassenstab, szervitátor, fekete kutyánál; Dietznél, Dietz városhoz, sütőutca; Halbauer J. 3 f. hér rózsánál, királyutczában; Feldbacher, Bálvány utca 2 tigrisnél; Fleischmann J. váci uton fehér galambnál; Amtmann F. hatvani utca; Semmelweiss hatvani utca a' cukorsüvegnél; Ebenfährer korona-utca, két matróznál; Mester J. Dorottya utczában az ananásznál; Liszka Leopold utca bádóg kalapnál; és Spitzer Adolfnál nagy hid utczában. Budán: Semmelweiss a' hidnál; a' várbán Speiszer özveggy-kötőnénél; Hafner és Nöthig fűszerárusoknál a'

tigris és fehér oroszlánnál. Szebenben: Arz ur fűszerkereskedőnél; Ujvidéken Growdonovitz J. fűszerárusnál a' kék rákhoz, Temesvárott Losch fűszerkeresek.; Pécsen Adler Antal. a' Herrnhutinnál; Győrött Herrgesell Ant.; Nagyszombaton Ostermayer József sütőmesternél, Helene utczában. Ki egy vagy több tuczatot vásárol egyszerre, 20 cent nyereséget kap. Ha rendes használat után e' szerek siker nélkül maradnak, tetett árukat visszafizetem. Kollinsky S. 2-4

Puszták és más haszonvételek árverése.

A' nm. magyar kir. udv. kincstár rendelkezéséből a' megürlt kalocsai érseki urodalmi tisztség részéről közhírre tétetik: hogy az alább megnevezett haszonvételek és puszták 1844dik évi sept. hó 10d. 's több következő napjain, Kalocsán a' praefectoralis írószobában fognak árverés utján haszonbérbe a' többet ígérőknek — a' helybenhagyási jognak a' n. mgu m. kir. udvari kincstár részére leendő fentartása mellett adatni.

A' kalocsai kerületben:

A' kalocsai szállásokon bor- és pálinkamérés joga: Alsó-megyén, Homok Mégyén, Hillyén, Foktó hely-égben a' helybeli mézsárszék; Miske helységben a' helybeli mézsárszék 8 hold szántófölddel; urodalmi ház bolttal és szabad kereskedéssel és sóárulás. Bonyiszló helységben: a' helybeli vendégfogadó, husvágás és mérés joga az új Duna vágásnál levő korszófdli esárda; bonyiszlói szállásokon bor- és pálinkamérés joga. Puszták és majorságok: Bakodi pusztában 438 holdat tevő szántóföldek; Bakodi koresma és Csepeg nevezetű 214 holdnyi nagyságu sziget; Bék 199 hold; Kis-Berke 160 hold; Bód 1518 hold; Gyarmatsziget 412 hold; Halász 303 hold; Maresa 59 hold; Nagyharta 5802 hold; Nagyhartai pusztában levő szőlők közt találtató 22 hold szántó- 34 hold kasz. földek; Nagy-Nána 127 hold; Szalmahéj 54 hold; Sajtó 60 hold; Szent-király 4799 hold; Zasztó 150 hold terjedésű puszták.

Hajósi kerületben:

Hajós városában a' helybeli mézsárszék 30 hold szántó- és 12 kocsí szénát termő kaszáló földek; a' Hajósi határban levő halászat; Nádudvar helységben a' helybeli mézsárszék 18 hold álló feltelkkel; Sükösdön a' husvágás és mérés joga; Kélesi tóáni halászat; Hildi pusztán 891 holdnyi szántóföld; Kélesi pusztán 90 1/2 holdnyi szántóföld, Molnár-szigetben 2 3/4 hold szántóföld 's 36 1/2 hold kaszáló; Sü-

küdi határon 3 telekből álló szántó- és kaszálóföldek.

Szent-Istváni kerületben:

Szent István helységben a' helybeli serház szárazmalommal pálinkafőző-házzal, helybeli vendégfogadó, helybeli mézsárszék 31 hold földdel, urodalmi dunai szítás malom, a' dunai alsó halászat Csanád helység határa felső részétől kezdve Szeremlye helység alsó határaig a' Dunában 's annak ágáiban egy az urodalmi illető Duna folyásán kívül levő vizekben, valamint a' esik- és tekenősbéka-fogással a' nádályokat kivéve Sz. Istváni határban az ó-panduri Dunaparton 170 □ ölü kertecské az ó-panduri koresma; Szeremlye helységben helybeli mézsárszék a' Dunarév ottani fogadó bor- és pálinkamérés jogával; a' Réti pusztán gyakorlaudó mézsáregésési jog a' Réti pusztán birkahalus vágási jog vagy is kozara; Csávoly helységben a' helybeli mézsárszék egy egész telek földdel; Sumár nevű 277 hold föld; Csanád helységben a' husvágás és mérésési jog.

A' bácsi kerületben:

Az árverés tartatni fog Bács városában 1844. évi sept. hó 4én a' tucztartói lakon.

Bács városában a' bácsi serház, pálinkafőzős mérés és szárazmalommal; a' helybeli mézsárszék egy egész telek földdel Bács városa határán, a' moszongai halászat, a' bácsi urodalom a' piócafogás joga; Bács-ujfalu helységben helybeli vendégfogadó, helybeli mézsárszék 40 hold szántó 's 28 h. kaszáló-földdel 's az urodalmi szárazmalom; Dérony helységben helybeli vendégfogadó, helybeli mézsárszék 6 boglya szénát termő kaszálóval; Déronyi moszongai halászat; Lesicsi pusztai halászat; Kruskováci koresma bor- és pálinkamérés jogával; Perlanczai koresma bor- és pálinkamérés jogával.

Melly árverésre a' kitett napokon a' haszonbérleti kívánók szükséges bánatpénzzel ellátva illendően meghivatnak. A' feltételek Kalocsán a' praefectoralis írószobában és a' kerületi tisztartó uraknál az árverésre kirendelt határnapok előtt is megtekintethetvén. 3-3